

НЕИЗВЕСТЕН ГРЪЦКИ АКАТИСТ НА СВ. ЙОАН

ВЛАДИМИР

(ИЗДАНИЕ И ПРЕВОД¹)

Росен Русев, Венета Савова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

В статията за първи път се публикува в оригинал и български превод *Гръцкият акатист* (заедно с две молитви) за свети Йоан Владимир, открити в ръкопис Zogr. Gr 214 от библиотеката на Зографския манастир. В допълнение е включен и фрагментът от църковнославянския превод на три от песнопенията, идентифицирани в ръкопис Zogr 533 от XIX в. от същата библиотека.

Ключови думи: Акатист, свети Йоан Владимир, Зографски манастир, ръкописи, преписи

In this article the Greek Akathist (along with two prayers) of Saint John Vladimir found in the manuscript Zogr. Gr 214 from the library of the Zograf Monastery is presented and published for the very first time in its original form and with Bulgarian translation. In addition it is included the fragment of Church slavonic translation of three hymns identified in manuscript Zogr 533 from the same library.

Keywords: Akathist, Saint John Vladimir, Zograf Monastery, manuscripts, copies

Отбелязването на 1000-годишния юбилей от мъченическата гибел на св. Йоан Владимир през 2016 г. стана повод за издаването на редица приносни изследвания, посветени на почитта към благочестивия владетел сред православните християни на Балканите². Не малко въпроси, свързани с богослужебната традиция на светеца,

¹Гръцкият текст е разчетен, набран и преведен от Росен Русев. Публикуването на текста на *Акатиста* се осъществява благодарение на иеродякон Атанасий, библиотекар на Зографската света обител, на когото благодарим за благословението да работим с изворите, както и за ценните бележки по разчитането на текста и оформянето на превода.

²Вж. систематизираната библиография за светеца в енциклопедичната статия за него в Т. 23 на *Православная энциклопедия* (Polyvyannu, Turilov 2010: 736–739), трите тома от поредицата *У спомен и славу светог Јована Владимира* (U spomen i slavu 1, 2/1, 2/2); колективната македонска монография *Свети Јован Владимир: хагиографија–химнографија–иконографија* (Sveti Jovan Vladimir 2016), сборника *1000-godišnica svetog Jovana Vladimira* (1000-godišnica svetog Jovana Vladimira 2017), Т. 13 на поредицата

получиха отговор, други останаха отворени за бъдещи публикации. Важен ракурс на проучванията беше обогатяването на представата за книжовната дейност, посветена на светеца в Зографската света обител „Свети Георги Зограф”. За горещата почит към св. Йоан Владимир сред монасите на българския светогорски манастир през XIX и началото на XX в. свидетелстват три книжовни прояви: зографските преписи на *Славянската и Гръцката служба* за светеца³, съставянето на ново компилативно житие от Калистрат Зографски през 1887 г. (*Зографско житие*) (Savova 2018: 82–93⁴) и създаването на *Гръцки акатист* за св. Йоан Владимир.

Тази статия е посветена на неизвестния досега *Гръцки акатист*⁵ за светеца, като в нея за първи път ще бъде публикуван гръцкият текст заедно с българския му превод и с частичния църковнославянски превод, идентифициран също в късен зографски ръкопис.

Гръцкият акатист за св. Йоан Владимир е известен само по един препис в ръкопис Zogr. Gr 214 от библиотеката на Зографския манастир. Ръкописът е късен, без датировка и все още не е включван в описания и каталози. Той представлява малка тетрадка без подвързия, съдържаща общо 11 пожълтели листа с по 22 реда, изписани с дребен бързопис и тъмнокафяво мастило. По всяка вероятност ръкописът е писан през XIX в. Текстовете на *Акатиста* и следващите го две сходни по съдържание молитви към светеца са на л. 1^r–10^r (от л. 10^v до края не е изписан текст).

Църковни студии (Црквене студии) и монографията на Венета Савова *Песни за св. Йоан Владимир. Изследване и издание на словесната традиция за свети Йоан Владимир* (Savova 2018).

³ Гръцките преписи на *Службата* от зографската библиотека са три: Zogr. Gr 111–1 от 1849 г., Zogr. Gr 142 от средата на XIX в. (вер. 1850 г.) и Титов 1388 от периода 1857–1866 г. Известните днес преписи на *Славянската служба*, свързани със Зографския манастир, са шест: Zogr 318 от 1895 г. на Иринарх Трудолюбец (Katalog Zograf 2017: 49–51); Стружки препис Str 34 от 1901 г. на Калистрат Зографски; Zogr 484, писан преди 1939 г. с участието на отец Панарет Зографски; Zogr 296, писан преди 1939 г. също с участието на отец Панарет Зографски (Katalog Zograf 2017: 22–24); Първи Пантелеймонов препис № 324 (L043465) от 1893 г. (Katalog Panteleymon 2013: 191) и Втори Пантелеймонов препис, № 500 (L043436) от началото на XX в. (Katalog Panteleymon 2013: 282). Детайлна информация за посочените преписи вж. в Савова 2018: 203–205, 208–214.

⁴ Към момента на публикуването на монографията *Песни за св. Йоан Владимир. Изследване и издание на словесната традиция за свети Йоан Владимир* (Savova 2018) беше известен само един препис на *Зографското житие* (Zogr 496, 17^a–20^a). По сведения, предоставени от иеродякон Атанасий (библиотекаря на зографската библиотека), *Зографското житие* има още един препис – от ръкопис Zogr 578, чието номериране и описание предстои да бъде направено.

⁵ Акатистът (от гр. ἕμνος ἀκάθιστος – песнопение, при чието изпяване не се сядат, неседален химн) е наследник на древната кондакарна певческа традиция. Първообразът на всички по-късни акатисти е Богородичният акатист. Той се състои от общо 25 строфи: един въвеждащ кондак (кукулий), последван от 12 по-дълги (икоси) и 12 по-кратки строфи (кондаци), обединени от гръцки азбучен акростих. Икосите включват по 12 хайретизми (анафорични възгласи с начало *Радвай се*), а кондаците завършват с рефрена *Аллилуя*. За повече информация и библиография вж. Akafist 2000, Kondak 2014.

Частичният църковнославянски превод на *Гръцкия акатист* е включен в ръкопис Zogr 533 на л. 1^r–2^v и съдържа само три от песнопенията – кондак (кукулий) №1, икос №1 и кондак №2. Ръкопис Zogr 533 е късен славянски ръкопис от края на XIX и началото на XX в., съдържащ общо 18 л. хартия с размери 215x170 mm. Съдържанието на ръкописа е следното: Фрагмент от *Акатиста за св. Йоан Владимир* (л. 1^r–2^v)⁶; *Молебен канон за св. Георги Победоносец* (л. 3^r –12^r); Фрагмент от *Акатиста на св. Георги Победоносец* (л. 14^r –18^r). На л. 13 са вписани маргинални бележки.

В съдържателно отношение *Акатистът* отразява всички особености на елбасанската традиция в почитта към светеца⁷.

При издаването на текста се следват следните принципи. Частите от *Акатиста* се представят последователно: на първа позиция е гръцкият текст, представен според разположението му по редове и листове в ръкописа; следва църковнославянският превод (само за първите три песнопения) и новобългарският превод. Всяко песнопение е номерирано с арабски цифри, а молитвите – с римски, като се посочва винаги и листът в ръкописа. При набора на гръцкия текст се следва стриктно ортографията на оригиналния текст, включително и в случаите на дублети, въведена е и оригиналната диакритична система на гръцкия и църковнославянския текст. С две наклонени черти се отбелязва края на страницата.

Акатист на свети Йоан Владимир

Zogr. Gr 214, л. 1^r

Οἴκοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες κατὰ
ἀλφάβητον. Εἰς τὴν
μνήμην
Τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Βασιλέως καὶ
Μεγαλομάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου
καὶ Θαυματουργοῦ.
Κοντάκιον ἤχος πλ. δ΄, τῆ ὑπερμάχῳ.

⁶На л. 1^r (вж. Снимка 2) са написани оглавлението и кондак (кукулий) № 1, след които текстът прекъсва. На следващия л. 2^r текстът на *Акатиста* започва отначало и включва само първите три песнопения. В изданието е включен именно текстът от л. 2^r–2^v.

⁷ За двете книжовни традиции, свързани с почитането на св. Йоан Владимир, вж. Savova 2018.

Zogr 533, л. 7^r

Двѣдѣсятъ ѿ четъѣри ѿкоси въ пѣмятъ Сѣтѣ слѣ -
внаго царѣ ѿ великомѣченика Іωάνна Владѣими -
ра цѣломѣдреннаго ѿ чюдотвѣрца.

Двадесет и четири икоса по азбучен ред.

В памет на светия славен цар и великомъченик Йоан

Владимир и чудотворец.

Кондак, глас 8-и, по *Возбранной*

Кондак 1-и (кукулий) (№1)

Zogr. Gr 214, л. 1^r

¹Τὸν χαριώνυμον πιστοὶ ἀνευφημήσωμεν,
ὡς τῆς Τριάδος ἐραστὴν καὶ θεῖον κήρυκα, τὸν
ἐν μάρτυσιν μέγαν καὶ ἐν βασιλεῦσιν, οὗ τὴν
μνήμην ἐκτελοῦντες χάριν εὖρομεν, πρὸς τὸν
Κύριον ταῖς τούτου παρακλήσεσιν. Ὅθεν εἶπωμεν:
Χαίροις Ἄναξ Βλαδίμηρε.

Zogr 533, л. 2^r

Кондакъ ѧ. гласъ ѿ. „Возбранной.”

Благодатоименѣтаго вѣрнѣи восхвѣлимъ,
ѿкъ Трѣцы рачѣтеля ѿ Божѣственнаго пророкѣд -
ника, въ Мѣченицѣхъ великаго ѿ въ царѣхъ,
ѣгѣже пѣмѣть совершѣюще, благодѣть ѡбръщѣмъ
къ Господѣ, тогѣ мольбами. Тѣмъже рѣемъ: Рѣдѣ -
ѣся, Царю Владѣимѣре.

¹Благодатоименития, верни, нека възхвалим, като обичащ Троицата и като Божествен проповедник, великия сред мъчениците и сред царете, чиято памет съвършавайки, намерихме благодат пред Господа чрез неговите молитви. Затова нека да речем: Радвай се, царю Владимире!

*Иκος 1(№ 2)***Zogr. Gr 214**, л. 1^r-1^v

²Ἄγγελον ἐπὶ γῆς σε, καὶ βροτὸν ὡς ἐν πόλῳ,
ἐπέγνωμεν σοφῆ Ἰωάννη. Σὺ γὰρ ἀγγελικῆ διαγωγῆ,
καὶ μαρτυρικῆ καταυγασθεὶς Ἄγιε, μετέστης
πρὸς τὸν Κύριον, ὑπὲρ ὑμῶν πρεσβεύων τῶν βοῶντων
σοι: Χαῖρε ὁ γόνος πιστῶν γονεύων, Χαῖρε
ἡ βάσις πασῶν εὐθέων⁸. Χαῖρε Βουλγαρίας τὸ ἄνθος
τὸ εὖοσμον, Χαῖρε Ἀλβανίας τὸ κλέος τὸ μέγιστον. //
Χαῖρε ὅτι χάριν εὕρηκας ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν,
Χαῖρε ὅτι κατεπλούτησας ἐκ Θεοῦ τῶν δωρεῶν.
Χαῖρε ὁ διαπρέψας ἐν εὐχαῖς καὶ νηστείαις, Χαῖρε
ὁ παροικήσας ταῖς ἀύλοις οὐσίαις. Χαῖρε ἀστήρ
ἀστέρος ὑπέρλαμπρε, Χαῖρε φωστὴρ φωστῆρος ὑπέρτιμε.
Χαῖρε δι' οὗ ἄπεσβέσθη ἡ πλάνη, Χαῖρε δι' οὗ
ἐκυρώθη ἡ πίστις.
Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

Zogr 533, л. 2^r-2^v

Ίκοςъ ѧ.

Ἄγγελα на землѣ тебѣ, ѡ челоуѣка на
небеси, познѣхомъ Мѣдре Іωанне. Ты бо ἄγγελъ –
скимъ житіемъ ѡ Мѣченическимъ ѡзарѣвся, свя –
те, престѣвился єси кѡ Господу, моляся ѡ насъ
вопіюцихъ Ти: Рѣдѣйся, рождѣніе вѣрнихъ ро –
дѣтели, Рѣдѣйся, ѡсновѣніе всѣхъ Божествен – //
ыхъ. Рѣдѣйся, Болгарѣи цвѣте благовѣнное,
Рѣдѣйся, Албанѣи славо величайшая. Рѣдѣйся, якѡ бла –
годѣть ѡбрѣлъ єси ѡ ноктѣй мякыхъ, Рѣдѣйся, якѡ ѡ –
богатѣлся єси ѡ Бога дарамѣ. Рѣдѣйся, ѡже воз' –

⁸ При по-внимателното четене на гръцкия текст беше идентифицирана формата εὐθέων, а не ἐνθέων, както тя е отразена в църковнославянския превод.

сїялъ єсї въ молїтвахъ ꙗ постѣхъ, Рáдѡйся, ѡже
 пресе́лился єсї с безплóтными сщестѡы. Рáдѡй –
 ся, звѣздò звѣзды свѣтлѣйшая, Рáдѡйся, свѣтїло свѣ –
 тїла честнѣйшее. Рáдѡйся, ѡмже угасїся прѣ –
 лестъ, Рáдѡйся, ѡмже ўтѣврдїся вѣра. Рáдѡйся,
 царю́ Владїмїре!

²Като ангел на земята и човек на небето те познахме, мъдри Йоане. Защото ти, свети, като просия в ангелско и мъченическо житие, се пресели при Господа, застъпвайки се за нас, които ти зовем:

Радвай се, дете на верни родители; Радвай се, основа на всички праведни!

Радвай се, благоухаещ цвят на България; Радвай се, превелика слава на Албания!

Радвай се, понеже намери благодат от младенчество; Радвай се, понеже се обогати от Бога на дарованията⁹!

Радвай се ти, който възсия в молитви и пост; Радвай се ти, който съжителства с безплътните ликове!

Радвай се, звезда, по-светла от звездите; Радвай се, светилниче, по-почитан от светилниците!

Радвай се ти, чрез когото бе погасена заблудата; Радвай се ти, чрез когото бе утвърдена вярата!

Радвай се, царю Владимире!

Кондак 2 (№ 3)

Zogr. Gr 214, л. 1^v

³Βλέπων εὐθυδρομοῦντα, τὸν σοφὸν Νεανίαν,
 ὁ βάσκανος ἐτρόθη καιρίως ἑ καὶ καθοπλισθεὶς
 μανιωδῶς, ἐπειρᾶτο κατ' αὐτοῦ ὁ δεῖλαιος. Ὁ δὲ
 ἀντιμαχόμενος, ἐβόα τῷ Κυρίῳ: Ἀλλιλούϊα.

⁹ Възможен е и превод „понеже се обогати с дарования от Бога“. Така е предадено в църковнославянския превод в Zogr 533.

ΡΟСЕН ΡΥСΕВ, ΒΕΝΕΤΑ СΑΒΟΒΑ

Zogr 533, л. 2^v

ΚΟΝΔΑΚЪ В.

Βίδια правопвтешествюци, мѣдраго ѿношѣ,
завистливый ѿязвѣся смѣртнѣ, и воорѣжѣвся ѿростно,
поκвѣшашѣся протѣвѣ егѣ бѣднѣй. Ѿнѣ же протѣвѣборѣ –
ся, вопѣяше Гѣви: Αλλιλѣϊα!

Завистникът, виждайки, че мъдрият младеж ходи в правия път, смъртно бе уязвен. И
яростно въоръжен, предприемаше [нападения] срещу него, окаяният. А той, като му
противоборстваше, зовеше към Господа: Алилуия!

Икос 2 (№ 4)

Zogr. Gr 214, л. 1^v–2^r

⁴Γνωσιν εἶχεν εὐθεῖαν ὁ σοφὸς Νεανίας ὁ γνήσιος
Θεοῦ καὶ Ἀγγέλων. Οὗτος κατὰ νόμον συζευχθεὶς,
καὶ ἀγνεῖαν ἐξασκήσας ἄμεμπτον, προτρέπει τοὺς
εὐθύφρονας, βοᾷν περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα: Χαῖρε ὁμότροπε
τῶν Ἀγγέλων: Χαῖρε ὁμόσκηγε τῶν Ἁγίων.
Χαῖρε βιοτῆς ἐναρέτου ὁ μέγιστος, Χαῖρε Ἀχριδῶν
πάσης γαίας ὁ πρότιστος. Χαῖρε σκῆνωμα
εὐκόσμιον τῶν παντοίων ἀρετῶν, Χαῖρε ὄπλον
τὸ φερόμενον κατ' ἐχθρῶν τῶν πονηρῶν. Χαῖρε
ὁ εὐκοσμήσας τὴν Ἠλείριον χθόνα, Χαῖρε ὁ //
κατασβέσας τὴν αἰρέσεων φλόγαν. Χαῖρε σεπτὸν
δοχεῖον τοῦ Πνεύματος, Χαῖρε πηγὴ τῆς θείας τε γνώσεως.
Χαῖρε ὁδοῦς ὁμαλίσας πρὸς πόλον, Χαῖρε βροτοῦς
ὁδηγήσας πρὸς τοῦτον. Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

⁴Знание право имаше мъдрият младеж, близък на Бога и на ангелите. Той, след като
законно бе бракосъчетан, и се подвизаваше в безукорна чистота, увещава благоразумните
да зоват към него така:

Радвай се, единоравни на ангелите; Радвай се, съжителю на светиите.

Радвай се, най-велики в добродетелния живот; Радвай се, първенец на цялата земя Охридска.

Радвай се, благоукрасено жилище на всички добродетели; Радвай се, оръжие, носено срещу лукавите врагове.

Радвай се ти, който облагороди Епирската земя; Радвай се // ти, който угаси пламъка на ересите.

Радвай се, честно вместилище на Духа; Радвай се, извор на Божественото знание.

Радвай се ти, който изравни пътя към небето; Радвай се, водителю на земните към него.

Радвай се, царю Владимире.

Кондак 3 (№ 5)

Zogr. Gr 214, л. 2^Г

⁵Δύναμις τοῦ ὑψίστου σὲ καθέστησε μάκαρ μονάρχην
πάσης γαίας Ἡλείρου. Καὶ τὰ σκῆπτρα σὺ
διακρατῶν, τὴν εὐσέβειαν ἐκράτυνας καὶ ἠΰξησας.
Ἐν σοὶ γὰρ οἱ πιστοὶ πειθόμενοι, ἐβόων τῷ Σωτήρι:
Ἀλλιλούϊα

⁵Силата на Всевишния те постави, блажени, за владетел на цялата земя Епирска. И държейки скиптъра, ти укрепи и увеличи благочестието. Затова верните, утвърдени в тебе, зовяха към Спасителя: Алилуия!

Икос 3 (№ 6)

Zogr. Gr 214, л. 2^Г–2^В

⁶Ἐχων ἐν ταῖς χερσὶ σου βασιλείας τὰ σκῆπτρα,
ἐκράτυνας τὴν ἔνθεον πίστην. Καὶ τὸν χριστεπώνυμον
λαόν, ὀχυρώσας ἠΰξησας Βλαδίμηρε. Καὶ οὗτοι
μὲν σοφῶς προέκοπτον, ἡμεῖς δὲ τρανῶς βοῶμέν
σοι: Χαῖρε ἡ βάσις τῆς εὐσεβείας, Χαῖρε ἡ πτῶσις
τῆς ἀσεβείας. Χαῖρε βασιλέων ἐξαίρετον καύχημα,
Χαῖρε τῶν δικαίων τὸ Θεῖον ἐντρύφημα.

ΡΟСЕН ΡΥСΕВ, ВЕНЕТА САΒΟΒΑ

Χαῖρε κήρυξ διαπρύσιε πάσης γῆς Ἰλλυρίων, Χαῖρε
ὄντως ἰσαπόστολε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ. Χαῖρε
ὅτι ὁμοιώθης Κωνσταντίνῳ τῷ πρώτῳ, Χαῖρε
ὅτι ὑψώθης ὡς ἐκεῖνος ἐν κόσμῳ. Χαῖρε σοφὲ
σοφίας ὑπέρμαχε, Χαῖρε πιστὲ τῆς πίστεως
πρόμαχε. Χαῖρε πρῶρεῦ τῆς νηὸς πρὸς τὰ ἄνω, //
Χαῖρε λιμὴν τῶν πιστῶν ἐν τοῖς κάτω.
Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

⁶Държейки в ръце скиптъра на царството, утвърди божествената вяра. И като укрепи Христоименития народ, ти го умножи, Владимире. И те мъдро преуспяваха, а ние силно зовем:

Радвай се, основа на благочестието; Радвай се, падение на нечестието.

Радвай се, изрядна похвало на царете; Радвай се, божествено наслаждение на праведните.

Радвай се, гръмогласен проповеднико на цялата земя Илирийска; Радвай се, истинно равноапостолен посред народа.

Радвай се, понеже се уподоби на първия Константин; Радвай се, защото се извисι като него в света.

Радвай се, мъдри поборниче за мъдростта; Радвай се, верни бранителю на вярата.

Радвай се, кормчийο на кораба към небесата; // Радвай се, пристан за верните на земята.

Радвай се, царю Владимире.

Κονδακ 4 (№ 7)

Zogr. Gr 214, л. 2^v

⁷Ζῆλον ἐνθεον ἔχων, ὁ σοφὸς Ἰωάννης, τοὺς πλείους
τῶν σοφῶν διδασκάλων, ὀδηγοὺς καὶ κήρυκας λαοῦ,
τούτους κραταιῶς ἐπέταξε. Καὶ οἱ μὲν σπουδῆ ἑτέλουν
τὰ προσήκοντα, οἱ δὲ πεφωτισμένοι τῷ Θεῷ ἐβόων:
Ἀλλιλοῦῖα.

⁷Имайки божествена ревност, мъдрият Йоан решително постави множествата на мъдрите учители за водачи и проповедници на народа. И така те с усърдие извършваха подобавашото, а просветените викаха към Бога: Алилуия.

Икос 4 (№ 8)

Zogr. Gr 214, л. 2^v

^{8v}Ἦσκησας παρθενίαν, κακουχίας τε ἄλλας,
ὡς εἶ τις ἐρημίτης ἐν βίῳ. Καὶ τοῦ ἐν προφήταις
θείου Ἡλιοῦ ζῆλον παμμακάριστε κτησάμενος, προτρέπεις
τοὺς εὐθύφρονας, βοᾷν σοι ἐκ καρδίας ταῦτα:
Χαῖρε ὁ μύστης τοῦ θείου ζήλου, Χαῖρε ὁ γνώστης τοῦ
θείου ἔργου. Χαῖρε τῶν ἀπόρων πατήρ ὁ φιλόστοργος,
Χαῖρε τῶν αἰτούντων δοτήρ ἐτοιμότητος. Χαῖρε
ὅτι κατεφώτισας τῆς Ἡπείρου τοὺς λαοὺς, Χαῖρε ὅτι
μετεκέντρисας τοὺς ἀχρήστους ὡς χρηστούς. Χαῖρε ὁ τῶν
Βουλγάρων διατημῆξας τὸ σκότος, Χαῖρε ὁ τῶν Ρωμαίων
κατευνάσας τὸ θράσος. Χαῖρε δι' οὗ Σερβία
κρατύνεται, Χαῖρε δι' οὗ Ἀχρὶς μεγαλύνεται. Χαῖρε
φωτὸς Ἀλβανίαν πληρώσας, Χαῖρε οὐκοῦν
Δαλμάτιαν φωτίσας.
Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε. //

⁸Ти се подвизава в девство и в други лишения, сякаш пустинник в живота. И като придоби, всеблажени, ревността на божествения сред пророците Илия, увещаваш благоразумните да ти викат от сърце така:

Радвай се, посветен в тайните на божествената ревност; Радвай се ти, който познаваш Божественото дело.

Радвай се, любвеобилен баща за бедните; Радвай се, дарителю усърден за просещите.

Радвай се, защото просвети епирските народи; Радвай се, понеже присади непотребните като добри.

Радвай се ти, който разпръсна мрака над българите; Радвай се ти, който укроти дързостта на ромеите.

ΡΟСЕН ΡΥСΕВ, ВЕНΕΤΑ САΒΟΒΑ

Ραδвай се ти, чрез когото се утвърждава Сърбия; Ραδвай се ти, чрез когото се възвеличава Охрид.

Ραδвай се ти, който изпълни със светлина Албания; Ραδвай се ти, който просвети Далмация.

Ραδвай се, царю Владимире! //

Κονδακ 5 (№ 9)

Zogr. Gr 214, л. 3^Γ

⁹Θεοῦ φέγγος¹⁰ ἐπλήσθη τῆς Μυσίας τὰ ἔθνη,
ἀκούσαντα φωνῆς σου τῆς θείας. Τὸ γὰρ ἔθνος Μασσαλιανῶν,
καὶ τῶν Βογομήλων φωτισθὲν Ἄγιε, ἐν
σοὶ μὲν ἀτενίζοντες, Θεῷ δὲ προσκολλώμενοι,
ὁμοθυμαδόν, ἐβόων: Ἀλλιλουῖα

⁹С божествено озарение бяха изпълнени народите на Мизия, послушали твоя божествен глас. Защото, след като просвети тълпата месалианска и богомилска, свети, те, вирайки се в тебе, се прилепяха към Бога, с едни уста викаха: Алилуия!

Икос 5 (№ 10)

Zogr. Gr 214, л. 3^Γ

^{10*}Ἴδον¹¹ ἐν τῷ δρυμῶνι, τελευθὲν θεῖον θαῦμα,
Σοφέ, οἱ μετὰ σοῦ μεγιστᾶνες. Καὶ τὸν ὀραθέντα
σοι Σταυρόν, ἐν τοῖς μεταφρένοις ἀετοῦ, κάκεῖνοι
ἔβλεπον. Διὸ ἐπαγαλλόμενοι, ἐβόων σοι θερμῶς
τοιαῦθα: Χαῖρε Βλαδίμηρε Ἰωάννη, Χαῖρε
ισάγγελε ἐν τῷ κάλλει. Χαῖρε κορυφαίου τοῦ Παύλου
ὁμότροπε, Χαῖρε Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου ὁμότιμε.
Χαῖρε ὅτι τεθαυμάστωσαι ὡς ἐκεῖνος ἐν ὁδῷ, Χαῖρε ὅτι
ἐπεφάνη σοι θαυμασίως ὁ Σταυρός. Χαῖρε ὁ κοινωνήσας

¹⁰ Вероятно падежът е сгрешен; вместо φέγγος би трябвало да е φέγγους.

¹¹ В ръкописа е употребена формата ἴδον вместо εἶδον, вероятно за да се съхрани акростихът.

Εὐσταθίου τοῖς τρόποις, Χαῖρε ὁ μαρτυρήσας
 ὑπὲρ πίστεως μόνης. Χαῖρε δι' ἧς τῷ κόσμῳ ἐξέλαμψας,
 Χαῖρε ἐξ ἧς Θεῶ εὐηρέστησας. Χαῖρε ἐλπίς
 τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων, Χαῖρε κρατὴρ τῶν
 ἐν δίψῃ τακέντων.
 Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

¹⁰Велможите, които бяха с тебе, видяха извършеното в гората божествено чудо И гледаха явиллия ти се кръст върху гърдите на орел. Затова възрадвани ти викаха усърдно така: Радвай се, Йоане Владимире; Радвай се, равноангеле по красота. Радвай се, единоправни на върховния [апостол] Павел; Радвай се, равностни на първия Константин. Радвай се, понеже като него се удостои с чудо на пътя; Радвай се, защото чудно ти бе явен кръстът. Радвай се, съобщниче на Евстатий по нрав; Радвай се ти, който свидетства за единствената вяра. Радвай се ти, който просвети чрез нея света; Радвай се ти, който угоди на Бога чрез нея. Радвай се, надежда за прибъгващите към тебе; Радвай се, чаша за изнурените от жажда. Радвай се, царю Владимире!

Кондак 6 (№ 11)

Zogr. Gr 214, л. 3^r–3^v

¹¹Κύρηξ τῆς ἀληθείας, σὺ Βλαδίμηρε ὄφθης //
 ὡς πρέπει τοῖς πιστοῖς βασιλεῦσι. Καὶ τὰ τῆς σαρκὸς
 καταλιπὼν, πρακτικὸς ἐγένου τοῖς τοῦ πνεύματος. Διὸ
 οἱ φωτιζόμενοι τοῖς λόγοις σου ἐβόων τῷ Σωτῆρι:
 Ἀλλιλούϊα.

¹¹Проповедник на истината ти се яви, Владимире, // както подобава на верните царе. И като остави плътското, стана деятел на духа. Затова просветените чрез твоите слова викаха към Спасителя: Алилуия!

Иκος 6 (№ 12)

Zogr. Gr 214, л. 3^v

¹²Λάμψας ἐν τῷ δρυμῶνι, ἀετοῦ ὡς ἐν εἶδει, ὁ ἄγγελος Κυρίου σοι ὤφθη. Καὶ σταυρὸν κατέπηξεν ἐκεῖ ἔνθα σὺ ναὸν Κυρίῳ ὠκοδόμησας, ἐν ᾧ οἱ προσερχόμενοι εἰς αἶνον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, βοῶσί σοι τρανῶς τοιαῦτα: Χαῖρε ὁ ῥήτωρ τῆς ἀληθείας, Χαῖρε κοσμήτωρ τῆς ἐκκλησίας. Χαῖρε ὁ μονάρχης Θεοῦ πρὸς τὰ κρείττονα, Χαῖρε ὁ στρατάρχης Αὐτοῦ πρὸς τὰ πλείονα. Χαῖρε ὅτι εὐηρέστησας τῷ Θεῷ δι' ἀρετῆς, Χαῖρε ὅτι εὐθυδρόμησας τὸν λαὸν σῆ διδαχῆ. Χαῖρε ὁ ἐξανάγων τοὺς ἀπίστους ἐν πίστει, Χαῖρε ὁ καταράσσων αἰρεσίαν κακίστην. Χαῖρε οὐκοῦν ἡ βάσις τῆς πίστεως, Χαῖρε λοιπὸν ἡ πτῶσις τῆς θλίψεως. Χαῖρε δι' οὗ χαριτώνυμος ὤφθης, Χαῖρε δι' οὗ τῷ Δεσπότη παρέστης. Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

¹²Като блесна в гората във вид на орел, ангел Господен ти се яви. И постави кръст там, където ти изгради храм на Господа, в който идващите за да възхвалят нашия Бог, открито викат към тебе така:

Радвай се, риторе на истината; Радвай се, украсителю на църквата.

Радвай се, владетелю Божи в доброто; Радвай се, военачалниче Негов в изобилието.

Радвай се, понеже угоди на Бога с добродетелност; Радвай се, понеже посочи правия път на народа с твоето учение.

Радвай се ти, който въвеждаш неверните във вярата; Радвай се ти, който съкруши най-зла ерес.

Радвай се, основание на вярата; Радвай се, отпадане на скръбта.

Радвай се, затова че се яви благодатоименит; Радвай се, затова че предстоиш пред Владиката (Господа).

Радвай се, царю Владимире.

Κονδακ 7 (№ 13)**Zogr. Gr 214**, л. 3^v

¹³Μένεις ἐν παρθενείᾳ μέχρι τέλους καὶ οὕτω, τὴν
 σύνευνον κατέπεισας εἶναι. Ὅθεν Ἰωάννη ἀριστεῦ,
 οὐχ ὡς ἀνακτορικὸν κατώκεις οἶκημα, ἀλλ' ὡς
 ἀσκητικὸν αὐτὸ ἐχρήσω σέμνωμα, βοῶν ἐν τῷ αὐτῷ τῷ
 Κτίστη: Ἀλλιλούϊα. //

¹³Пребиваваше в девство до края и убеди съпругата си и тя така да бъде. Поради което,
 Йоане предобри, дори в своя царски дом ти живя достойно като подвижник, викайки към
 Създателя: Алилуия! //

Икос 7 (№ 14)**Zogr. Gr 214**, л. 4^r

¹⁴Νέον δόμον ἰδρύσω ἅγιον τῷ Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ
 κατεφοίτας ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ὡς φησὶ Δαβίδ, καὶ
 παρεστηκῶς Θεῷ ἀνέπεμπες, τὰς ὑπὲρ τῆς ποιμένης σου
 εὐχὰς Βλαδίμηρε. Διὸ ἐπαγαλλόμενοι βοῶμέν σοι
 καὶ αὐθις οὕτω: Χαῖρε ὁ Νέος Δαβίδ τοῖς τρόποις,
 Χαῖρε ὁ πάλαι Μωσῆς¹² τοῖς ἔργοις. Χαῖρε τοῖς δικαίοις
 μεθέξας ὡς δίκαιος, Χαῖρε τοῖς ἀγίοις ὡς
 ἴσος ἐνούμενος. Χαῖρε Μάρτυς ἰσαπόστολος τοῦ
 Χριστοῦ ἀναδειχθεῖς, Χαῖρε πρέσβυς ἐτοιμότητος
 τῶν πιστῶν κατασταθεῖς. Χαῖρε τῆς βασιλείας σὺ
 τὰ σκῆπτρα κρατύνας, Χαῖρε θεογνωσίας σὺ δὲ
 ὄρους εὐθύνας. Χαῖρε σεπτῆς Τριάδος ὁ πρόμαχος,
 Χαῖρε Τριττῆς Μονάδος ὑπέρμαχος. Χαῖρε
 δι' οὗ ὁ Χριστὸς ἐδοξάσθη, Χαῖρε δι' οὗ ὁ σατᾶν
 κατησχύνθη. Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

¹² В библейския текст името на пророк Моисей обичайно се изписва Μωουσής, а не както тук Μωσῆς.

РОСЕН РУСЕВ, ВЕНЕТА САВОВА

¹⁴Нов свят дом основа за Господа, в който пребиваваше седмкратно на ден, както казва Давид¹³, и предстоейки пред Бога, възнасяше молитви за своето паство, Владимире. Затова отново радостно ти викаме така:

Радвай се, нови Давиде по нрав; Радвай се, [подражателю] на древния Моисей по дела.

Радвай се, причастниче на праведните като праведен; Радвай се, понеже си съединен със светиите като равен тям.

Радвай се ти, който се яви равноапостолен свидетел на Христа; Радвай се ти, който застана с най-голяма готовност като застъпник на верните.

Радвай се ти, който държеше скиптъра на царството; Радвай се ти, който уточни пределите на богопознанието.

Радвай се, поборниче за почитаната Троица; Радвай се, застъпниче на Троичната Единица.

Радвай се ти, чрез когото Христос се прослави, Радвай се ти, чрез когото сатана се посрами.

Радвай се, царю Владимире.

Кондак 8 (№ 15)

Zogr. Gr 214, л. 4^г

¹⁵Ξένον τρόπον ἰδόντες, ἐπὶ σοὶ πεπραγμένον,
ἐθαύμαζον οἱ πάντες τρισμάκαρ. Ἐπὶ σοὶ
γὰρ σκῆπτρα καὶ τρυφή, ξίφος τὲ καὶ δόρυ καὶ
τὰ ὅμοια, ἐπὶ σοὶ καὶ πᾶσα ἀγιότης τεθησαύριστα,
μεθ' ἧς κατεμφορούμενος βοᾷς τῷ ἐν ὑψίστοις:
Ἀλλιλούϊα.

¹⁵Като видяха странното дело, извършващо се над теб, всички се учудиха, триблажени. Защото твои бяха и скиптърът, и насладите, мечът и копието, и подобните им. Но също в тебе беше събрана като съкровище всяка святост, от която като почерпи, викаше към Всевишния: Алилуия!

¹³ Срв. Пс. 118:164.

Икос 8 (№ 16)**Zogr. Gr 214**, л. 4^r–4^v

¹⁶Ὁλος κατησχυμένος, βασιλεὺς ὁ Ῥωμαίων,
 ἐπέστρεψεν ἐν ᾧ ἐξετράπη. Βουλευθεὶς γὰρ ὁ αὐτὸς //
 τὸ τοῦ Βλαδιμήρου κράτος σφετερίσασθαι, κατεσφετερίσθη
 ὑπ' αὐτοῦ ὁ δεύλαιος. Ἡμεῖς δὲ σὲ δοξάζοντες,
 τὸ χαῖρέ σοι βοῶμεν οὕτω: Χαῖρε ὁ κράτιστος
 αὐτοκράτωρ, Χαῖρε ὁ ἔνδοξος μονοκράτωρ.
 Χαῖρε τὴν εὐχὴν ὁ κρατῶν ὡς διάδημα,
 Χαῖρε τὴν σιγὴν ὁ τηρῶν¹⁴ ὡς ἐντρύφημα.
 Χαῖρε ὅτι σὺ καθώπλισαι ὥσπερ σκῆπτρον τὸν σταυρόν,
 Χαῖρε ὅτι σὺ νενίκηκας ἐν Κυρίῳ τὸν ἐχθρόν.
 Χαῖρε ὁ διαπρέψας ἐπὶ γῆς ὡς ἐν πόλῳ, Χαῖρε
 ὁ ἀριστεύσας ὑπὲρ πίστεως ὅλος. Χαῖρε πραεὶς
 πραύνων ὡς ἄκακος, Χαῖρε σοφούς σοφίζων ὡς
 πάνσοφος. Χαῖρε πηγὴ τῶν χαρίτων καὶ κρήνη,
 Χαῖρε λιμὴν τῶν θελόντων σωθῆναι.
 Χαίροις, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

¹⁶Напълно засрамен, царят ромейски бе принуден да се върне назад. Защото, като желаше да присвои държавата // на Владимир, бе победен от него, нещастният. А ние, като те прославяме, ти викаме радостно така:

Радвай се, самодържецо най-силни; Радвай се, единовластнико славен.

Радвай се ти, който държиш молитвата като диадема; Радвай се ти, който пазиш мълчанието като наслаждение.

Радвай се, понеже се въоръжи с кръста като със скипър; Радвай се, понеже в Господа победи врага.

Радвай се, понеже живя изрядно на земята като в небесата; Радвай се ти, който беше напълно изряден във вярата.

Радвай се ти, който укротяваш кротките като незлобив; Радвай се ти, който умъдряваш мъдрите като всемъдр.

¹⁴ Първо е изписано κρατῶν, после е задраскано и поправено на τηρῶν.

ΡΟСЕН ΡΥСΕВ, ВЕНΕΤΑ САΒΟΒΑ

Радвай се, извор и източник на благодатните дарове; Радвай се, пристанище за желаещите да бъдат спасени.

Радвай се, царю Владимире.

Κονδακ 9 (№ 17)

Zogr. Gr 214, л. 4^v

¹⁷Πᾶσαν θέσιν κακίας, ὑπερβαίνει ἀκόπως,
ἢ πρᾶξις τῆς δεινῆς βασιλίδος. Τὸν ἰσάγγελον
γὰρ ἐν σπουδῇ, ἔσπευδεν ὀλέσαι ἢ πανώλετρος.
καὶ αὕτη μὲν τοιαῦτα ἔπραττε ὁ δὲ ἐπαγαλλόμενος
ἐβόα τῷ Κυρίῳ:
Ἀλλιλούϊα.

¹⁷Делото на окаяната царица надминава лесно всяко зло разположение Защото погубителката с усърдие бързаше да погуби равноангелния. А докато тя вършеше това, той радостно викаше към Господа: Алилуия.

Иκος 9 (№ 18)

Zogr. Gr 214, л. 4^v–5^r

¹⁸Ρεύσας πρὸς αἵρεσίαν, ἐπειρᾶτο στηρίζαι,
ὁ σύγγονος αὐτῆς τὰ ἐκ τούτου καὶ ἡ μὲν τὴν
πρᾶξιν προνοεῖ, ὁ δὲ ταύτην τελειοῖ ὁ ἄνομος. //
πρὸς ταῦτα οἱ θεόφρονες, βοῶμεν τῷ Ἁγίῳ, οὕτω:
Χαῖρε υἱὲ ἀνεξικακίας, Χαῖρε πατὴρ τῆς θεοσεβείας.
Χαῖρε Ῥωμαίων νικήσας τὴν ἔφοδον, Χαῖρε
ἡμετέρων στηρίζας τὸ ἄφοβον. Χαῖρε σέμνωμα καὶ
καύχημα αὐτοχθόνων εὐσεβῶν, Χαῖρε ἄκουσμα
τερπνότατων τῶν ἀλλοδαπῶν πιστῶν. Χαῖρε τῶν
μακαρίων Ἀθλητῶν ὠραιότης, Χαῖρε τῶν οὐρανίων
στρατιῶν ἢ κομψότης. Χαῖρε τερπνὸν δοχεῖον
τοῦ Πνεύματος, Χαῖρε φαιδρὸν ταμεῖον τῆς χάριτος.

Χαῖρε δι' οὓ βασιλεῖς ἐγκαυχῶνται, Χαῖρε δι'

οὓ οἱ πιστοὶ στερεοῦνται.

Χαῖρε, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

¹⁸Нейният сродник, отклонен в ерес, се опитваше да я утвърди, и тя злодеянието измисляше, той пък, беззаконникът, го извършваше. // А пък ние богоразумните викаме към светеца така:

Радвай се, сине на дълготърпението; Радвай се, отче на богопочитанието.

Радвай се, понеже надви нападението на ромеите; Радвай се, понеже утвърди нашето безстрашие.

Радвай се, почит и похвала за благочестивите, родени на твоята земя; Радвай се, слава най-сладостна за вярващите от другите страни.

Радвай се, красота на блажените подвижници; Радвай се, украшение на небесните войнства.

Радвай се, приятно вместилище на Духа; Радвай се, блестяща съкровищница на благодатта.

Радвай се ти, чрез когото царете се прославят; Радвай се ти, чрез когото верните се утвърждават.

Радвай се, царю Владимире!

Кондак 10 (№ 19)

Zogr. Gr 214, л. 5^r

¹⁹Σῆμα φέρων κακίας, ὁ υἱὸς ἀπωλείας, τὸ ξίφος

κατὰ τοῦ δικαίου ἐκτείνει: καὶ διττῶς προσκρούσας

κατ' αὐτοῦ, κάραν τὴν τοῦ Μάρτυρος ἀπέτεμεν.

Ὁ δὲ θαυμαστωθεὶς παρὰ Θεοῦ, τῷ ἀθανάτῳ βασιλεῖ,

ἐβόα: Ἀλλιλούϊα.

¹⁹Носейки знак на злоба, синът на гибелта протегна меч срещу праведния. И като го удари дважди, отсече главата на мъченика. А той, чудно прославен от Бога, викаше към безсмъртния Цар: Алилуия!

Икос 10 (№ 20)

Zogr. Gr 214, л. 5^r–5^v

²⁰Τεῖχος εἶ τῶν μαρτύρων, βασιλεῦ Ἰωάννη,
στερρῶς ὑπεραθλήσας τρισμάκαρ. Καὶ ὁμολογήσας
ὡς εἰκός, τέλος τὸ μακάριον σὺ δέδεξαι.
Ἡμεῖς δὲ τὴν μνήμην ἐκτελοῦντές σου, τὸ χαῖρε σοι
βοῶμεν αὐθις: Χαῖρε μαρτύρων ἡ ὠραιότης,
Χαῖρε ἀνάκτων ἡ κοσμιότης. Χαῖρε ἐκκλήσιας //
ὁ μέγας διάκοσμος, Χαῖρε οἰκουμένης ὁ θεῖος
προάγγελος. Χαῖρε ὅτι καθυπέταξας τὸ σαρκίον τῇ ψυχῇ,
Χαῖρε ὅτι σὺ ἠνέωξας εὐσεβείας τὴν πηγὴν.
Χαῖρε τῶν φοιτητῶν σου ὁ στερέμνιος φύλαξ, Χαῖρε
τῶν ἱκετῶν σου ὁ ταχύτατος πρέσβυς. Χαῖρε δι' οὗ
ἐσβέσθη ἀσέβεια, Χαῖρε δι' οὗ ἠλάθη κακόνοια.
Χαῖρε υἱὲ χαριτώνυμε μάκαρ, Χαῖρε βροτὲ
χαριτόπληρε ἄγαν.
Χαῖρε, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

²⁰Крепост си за мъчениците, царю Йѳоане, като се подвизава крепко, триблажени. А като изповяда [*вярата*], както подобава, прие блажен край. Ние пък, като извършваме твоята памет, отново те призоваваме да се радваш:

Радвай се, красота на мъчениците; Радвай се, украшение на царете.

Радвай се, велик устроител на Църквата; // Радвай се, божествени вестителю на вселената.

Радвай се, понеже подчини плътта на душата; Радвай се, понеже отвори извора на благочестието.

Радвай се, крепки пазителю на твоите ученици; Радвай се, бързи застъпниче за твоите молители.

Радвай се ти, чрез когото бе погасено нечестието; Радвай се ти, чрез когото бе прогонено зломислието.

Радвай се, сине, благодатоименити блажени; Радвай се ти, който бидейки смъртен човек, си преизпълнен с благодат.

Радвай се, царю Владимире!

Κονδακ 11 (№ 21)**Zogr. Gr 214**, л. 5^v

²¹Υπτιος ἐκλονεῖτο, ὁ φονεὺς τοῦ Ἁγίου, λυσσῶν
καὶ κατεσθίων τὰς σάρκας. Καὶ ὀδυνηρῶς κακοπαθῶν,
ἀπερράγη τῆς ζωῆς ὁ δεῖλαιος. Καὶ ταῦτα
ὁ δυσσώνυμος πεποίηκεν, ὁ δὲ χριστώνυμος λαὸς
ἐβόα πρὸς τὸν Θεόν, τὸ: Ἀλλιλουῖα

²¹Притиснат по грѣб, убиецът на светеца беснееше и ядеше собствената си плът. И страдайки жестоко, бе изтръгнат от живота нещастникът. Това се случи с нечестивия, а Христоименитият народ викаше към Господа: Алилуия!

Икос 11 (№ 22)**Zogr. Gr 214**, л. 5^v–6^r

²²Φέρεις ἐν ταῖς χερσί σου, κεφαλὴν τὴν ἰδίαν,
φερόμενος ἐξ ἵππου Τρισμάκαρ¹⁵. Καὶ ἐλθὼν ἐν τῷ
τόπῳ τοῦ Ναοῦ, ἔθηκας αὐτὴν ἐν ᾧ καὶ τέθηκας.
Καὶ οὕτω τοῦ λαοῦ θαυμάζοντος, ἐβόα σοι θερμῶς τοιαῦτα:
Χαῖρε ὁ Μάρτυς τῆς ἀληθείας, Χαῖρε ὁ κήρυξ
τῆς εὐσεβείας. Χαῖρε τῆς ἀγάπης τηρῶν τὰ ἐπόμενα,
Χαῖρε τῆς ἀπάτης μισῶν τὰ ὀρώμενα.
Χαῖρε ὅτι ἐθριάμβευσας κατ' ἐχθρῶν αἰρετικῶν,
Χαῖρε ὅτι ἐπροστάτευσας ὑπὲρ πάντων τῶν πιστῶν. //
Χαῖρε ὁ τοῦ Δεσπότης μιμητῆς καὶ ὑπεύκτων, Χαῖρε
ὁ τῶν πενήτων ἰλαρὸς ἐλεήμων. Χαῖρε παντὸς τοῦ
κόσμου ὠραῖομα, Χαῖρε σεπτῶν ἀγώνων ὑπόμνημα.
Χαῖρε δι' οὓς οἱ εὐθεῖς στερεοῦνται, Χαῖρε δι' οὓς
οἱ νωθοὶ ἐκσοβοῦνται.
Χαῖρε, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

¹⁵ В ръкописа е изписано Μάκαρ, а τρις е надписано над реда.

РОСЕН РУСЕВ, ВЕНЕТА САВОВА

²²Понесе в своите ръце собствената си глава, носен от кон, триблажени. И като дойде до мястото на храма, постави я в него и почина. И така изуменият народ ти викаше усърдно:

Радвай се, свидетелю на истината; Радвай се, проповеднико на благочестието.

Радвай се ти, който спази повеленията на любовта; Радвай се ти, който намрази делата на измамата.

Радвай се ти, понеже възтържествува над вражеските ереси; Радвай се ти, понеже се застъпи за всички верни. //

Радвай се, подражателю и служителю на Владиката (Господа); Радвай се ти, който беше благ и милостив към бедните.

Радвай се, украшение на целия свят; Радвай се, на честните подвизи възпоменание.

Радвай се ти, чрез когото правите по сърце се утвърждават; Радвай се ти, чрез когото равнодушните биват прогонени.

Радвай се, царю Владимире!

Кондак 12 (№ 23)

Zogr. Gr 214, л. 6^Г

²³Χάριν εὔρεν ἐξ ὕψους, κοιμηθεὶς ἐν Κυρίῳ,
Владίμηρος πιστῶν ὁ προστάτης, εὐωδίας γὰρ
πνευματικῆς, ὁ ἀὴρ ἐπλήσθη ὧ τοῦ θαύματος.
καὶ ἄγγελοι ἐδόξαζον τὴν κοίμησιν τοῦ Μάκαρος,
βοῶντες τῷ Κυρίῳ: Ἀλλιλούϊα

²³След като се упокои в Господа, намери благодат свише Владимир, застъпникът на верните, защото въздухът бе изпълнен с благоухание духовно – о, чудо! И ангелите прославяха успението на блажения, викайки към Господа: Алилуия.

Икос 12 (№ 24)

Zogr. Gr 214, л. 6^Г–6^В

²⁴Ψάλλοντές σου τὸν ὕμνον, τῇ τοῦ σκίηνους κηδεΐα,
κατέθεσαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ. Καὶ τελοῦντές
σου κατ' ἔτος ἐορτήν, χάριν τῶν θαυμάτων ἀπαντλοῦμέν

σου. Διὸ ἐπαγαλλόμενοι βοῶμεν οὕτω:
 Χαῖρε ἡ βάσις πιστοῦ λαοῦ σου, Χαῖρε ἡ κρίσις
 παντὸς ἐχθροῦ σου. Χαῖρε μυροβλύτα θαυμάτων πληρέστατε,
 Χαῖρε ἀρχηγέτα λαοῦ πνευματέμφορε.
 Χαῖρε ὅτι φόβον δέδωκας τῇ δολίῳ σου εὐνῇ, Χαῖρε
 ὅτι μεταμέλειαν προεξένησας αὐτῇ. Χαῖρε ὅτι σὸν
 σκῆνος ἐκ Θεοῦ θαυμαστοῦται, Χαῖρε ὅτι αὐτό σου ἐξ
 αὐτοῦ μυροβλυτεῖται¹⁶. Χαῖρε δι' οὗ ὑψοῦται εὐσέβεια,
 Χαῖρε δι' οὗ πορθεῖται δυσσέβεια. Χαῖρε οὐκοῦν εὐσεβῶν //
 βακτηρία, Χαῖρε ἐν σοὶ τῶν ἐν σοὶ προσδοκία
 Χαῖρε, Ἄναξ Βλαδίμηρε.

²⁴Κато пееха песен при погребението на твоето тяло, го положиха в гроба. И извършвайки всяка година твоя празник, получаваме дара на твоите чудеса. Затова радостно ти викаме така:

Радвай се, основа за твоя верен народ; Радвай се, осъждане на всеки твой враг.
 Радвай се, мироточиви, изпълнен с чудеса; Радвай се, духоносни водителю на народа.
 Радвай се ти, който вдъхна страхопочитание в измамната си съпруга, Радвай се, защото предизвика покаяние в нея.
 Радвай се, защото твоето тяло с чудеса е прославлено от Бога. Радвай се, защото то мироточи от само себе си.
 Радвай се ти, чрез когото се възвеличава благочестието, Радвай се ти, чрез когото се разрушава нечестието.
 Радвай се, жезъл на благочестивите, // радвай се упование на прибягващите към теб.
 Радвай се, царю Владимире!

Кондак 13 (№ 25)

Zogr. Gr 214, л. 6^v

²⁵Ω Βλαδίμηρε Μάρτυς, Βασιλεῦ Ἰωάννη,
 Ἄγιων ἀγιότατον κλέος. Δέξαι μου τὸν ὕμνον ἐκ
 ψυχῆς, ρυόμενος ἀπὸ παντὸς κινδύνου ἅπαντας, καὶ

¹⁶ В ръкописа е изписано μυροβλῦται, но глаголыт е μυροβλυτέω.

РОСЕН РУСЕВ, ВЕНЕТА САРОВА

τῆς μελλούσης λύτρωσαι κολάσεως πρεσβείαις σου,
τοὺς σοὶ βοῶντας: Ἀλλιλούϊα. (γ')

²⁵О, Владимире, мъчениче, царю Йоане, най-свята слава на светиите. Приеми моето пение от душа, избавяйки от всяка опасност всички, и с твоето застъпничество избави от бъдещото наказание тези, които ти викат Алилуия!

Ἄγγελον ἐπὶ γῆς σε...

Τὸν χαριτώνυμον πιστοὶ...

Zogr. Gr 214, л. 8^r–8^v

Εὐχῆ εἰς τὸν Ἅγιον ἐν βασιλεύσιν Ἰωάννην
τὸν Βλαδίμηρον καὶ μάρτυρα.

ἸΠανάγιε πανένδοξε Ἰωάννη Βλαδίμηρε,
ἰσαπόστολε βασιλεῦ καὶ ἀθλητά, ἔπιδε καὶ νῦν
ἐπὶ τοὺς πιστοὺς δούλους σου, τοὺς πόθῳ τιμῶντάς σε,
καὶ ἐπικαλουμένους τὸ θεῖόν σου ὄνομα, τὴν προστασίαν
τε καὶ πρεσβείαν σου ἵ καὶ δώρησαι ἡμῖν τὰ πρὸς
σωτηρίαν αἰτήματα, τῇ πρὸς Θεὸν παρρησίᾳ σου
ὡς γὰρ θεαρέστως πολιτευσάμενος ἐν πάσῃ ἀρετῇ καὶ
καθαρότητι, πανάγιον οἱ δούλοι σου καλοῦμέν σε. Ὡς δὲ
κρηπὶς τῶν πολιτῶν σου, φερωνύμως καὶ τὴν ἐπωνυμίαν
ἐπλούτησας. Καὶ ὡς πλήρης χαρίτων ὢν χαριτώνυμος
ἐπεκλήθης μακάριε. Ἐπίδε οὖν ἐπὶ τὴν δέησιν
ἡμῶν, καὶ δίδαξον ἡμᾶς καὶ στήριξον εἰς τὸ
διανοεῖν // καὶ ποιεῖν τὰ κρείττονα,
ὁ ἀποστολικῶς εὐδιαπρέψας, καὶ τὰ σκήπτρα εὐσεβῶς
διῆθύνας ἐν ἀγιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, σὺ ὁ μιμητὴς τοῦ
πρώτου ἐν Χριστιανοῖς βασιλέως καὶ ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου.
Ἰσαπόστολε λοιπὸν καὶ Μάρτυς γνήσιε τοῦ Δεσπότη
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὁ παρθενία ἐξασκήσας καὶ
σωφροσύνη, καὶ ἀπάσας τὰς ἀρετὰς ὡς μίαν κατορθώσας ἵ
παρθενεύειν ἡμᾶς καθοδήγησον, καὶ ἐν πάσῃ ἀρετῇ

στερέωσον, Ἀγιώτατε Βασιλεῦ, ἡ βᾶσις τοῦ χριστωνύμου // σοῦ λαοῦ
καὶ τὸ στήριγμα. Ἀξίωσον κάμῃ
καὶ ἐνίσχυσον κατὰ τῶν παθῶν βασιλεύειν ἀείποτε
καὶ νίκης φέρειν τρόπαια ἑσὺ συνέτισόν με ἐπὶ τῇ θεαρέστῳ
πολιτείᾳ, ὁ θεαρέστως πολιτευσάμενος. Ποίησον κάμῃ καὶ
πάντας ἡμᾶς νικητὰς γενέσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν,
ὁ κατ' αὐτῶν νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος φανείς. Δὸς ἡμῖν
ἀγνεύειν καὶ σωφρονεῖν, ὁ τῆς ἀγνεΐας καὶ σωφροσύνης
μέγας διδάσκαλος ἑσὺ παράδος ἡμῖν τὸ εἰρηνεύειν καὶ
ἀνεξικακεῖν, ὁ τῆς εἰρήνης καὶ ἀνεξικακίας πρακτικὸς
διερμηνευτὴς ἑσὺ δώρησαι δὲ ἡμῖν τὸ ταπεινοφρονεῖν καὶ
εὐθυφρονεῖν, ὁ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ εὐθυφρονήσεως
μέγας εἰσηγητὴς ἑσὺ καὶ ἀνωτέρους ἡμᾶς ἀξίωσον γεγονέναι,
τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ παθῶν, τοὺς μέγαν ἐπίκουρον
καὶ ἀντιλήπτορα, καὶ πρέσβυν, καὶ προστάτην σὲ ἔχοντα,
ταῖς πρὸς τὴν Πανάχραντον Θεοτόκον καὶ ἀειπάρθενον
πρεσβείαις σου, καὶ πρὸς τὸν Ὑἱὸν αὐτῆς τὸν Κύριον ὑμῶν
Ἰησοῦν Χριστόν ἑσὺ Ἰωάννη Θαυματουργὲ καὶ ἰσαπόστολε
Βασιλεῦ, ἀθλητὰ καὶ μάρτυς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἑσὺ
ὃ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ
αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ
αὐτοῦ Πνεύματι ἑσὺ νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἑσὺ
Ἀμήν. //

Молитва към светия сред царете Йоан Владимир, мъченик.

ἸВсесвети и всеславни Йоане Владими́ре, равноапостолни царю и подвижниче, погледни и сега към верните твои раби, които с любов те почитат и призовават божественото ти име, защитата и твоето предстателство, и ни дарувай нещата, които просим за спасение чрез твоето дръзновение към Бога. Защото, като живя богоугодно във всяка добродетел и чистота, ние, твоите раби, те наричаме всесвят. А пък като опора за твоите жители, знаменателно спечели за себе си *величествено* име. И като изпълнен с благодат беше наречен благодатоименит, блажени. Погледни на нашето моление и ни научи, и утвърди в това да мислим и вършим най-доброто, ти, който апостолски се отличи и благочестиво управлява царството в светост и праведност, ти подражателю на първия сред християните

равноапостолен цар Константин. Затова, равноапостолни и истински мъчениче на нашия Владика, Христос Бог, ти, който се подвизава в девство и благоразумие и изпълни всяка добродетел като една, посочи ни пътя към девството и във всяка добродетел ни утвърди, всесвети царю, ти, който си основание на Христоименития твой народ и утвърждение. Удостои и мене и ми дарувай сили да царувам винаги над страстите, и да нося знаците на победата. Направи ме да проумея угодния на Бога живот, ти, който живя богоугодно. Направи мен и всички нас да станем победители над плътските влечения, ти, който си се явил като триумфален победител над тях. Дай ни чистота и благоразумие, ти, който си велик учител на чистотата и благоразумието. Подай ни умирение и дълготърпение, ти, който си действен тълкувател на мира и търпението. Дарувай ни смиреномъдрие и благоразумие, ти, който си на смиреномъдрието и благоразумието велик наставник, и ни удостои да бъдем над плътските наслади и страсти, нас, които те имаме като велик утвърдител, застъпник, предстател и защитник, чрез твоето застъпничество пред Пречистата Богородица и Приснодева, и пред нейния Син, Нашия Господ Иисус Христос, Йоане чудотворче и равноапостолни царю, подвижнике и мъчениче на Христос, нашия Бог, Комуто подобава всяка слава, чест и поклонение, с Безначалния Негов Отец и Всесветия, Благия и Животворящ Негов Дух, сега и всякога, и во веки веков. Амин.

Zogr. Gr 214, л. 9^r–10^r

Εὐχή ἐτέρα εἰς τὸν αὐτὸν Ἅγιον Βλαδίμηρον.

Ἦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ δοξάσας τοὺς Ἁγίους σου, καὶ θαυμαστώσας καὶ ἀγιάσας αὐτούς, ἔπιδε ἐπὶ τὴν δέησιν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἀναξίων δούλων σου, καὶ δώρησαι ἡμῖν τὰ ἐλέη σου, ὡς ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Ἦ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ θαυμαστώσας τὸν σὸν θεράποντα, τὸν καὶ ἐν Βασιλεῦσι γνήσιον δοῦλόν σου, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς, καὶ ἴασαι ἡμῶν τὰς νόσους ψυχῆς τε καὶ σώματος. Κύριε ὁ πλάσας καὶ ἀναπλάσας ἡμᾶς διὰ τῆς ἐν σαρκὶ πρὸς ἡμᾶς παρουσίας σου, ἐπάκουσον ἡμῶν δεωμένων σου, πρεσβείαις τῆς παναχράντου σου Μητρὸς, καὶ τοῦ Ἁγίου σου ἐν βασιλεῦσιν Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου Ἦ Κύριε ὁ τὸν αὐτὸν ἰσαπόστολον καὶ μάρτυρα καταστήσας, ἀποστολικῶς εὐδιαπρέψαντα, καὶ

μαρτυρικῶς τελειωθέντα, ἀξίωσον καὶ ἡμᾶς μιμητὰς
 τούτου γενέσθαι. Κύριε σῶσον ἡμᾶς τοὺς πρὸς αὐτὸν
 βοῶντας καὶ λέγοντας Ἐθλητὰ πανένδοξε τοῦ ἐπουρανίου
 Βασιλέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ χαριτώνουμε παμμακάριστε,
 τῆς ἀκηράτου χαρᾶς ὁ ἐπόνυμος, ὁ παρθενία ἐξασκήσας
 καὶ σοφροσύνη, καὶ τὰς ἀρετὰς κτῆσας ἐν σεαυτῷ,
 παρθενεύειν ἡμᾶς καταξίωσον, //καὶ ἐν πάσῃ ἀρετῇ
 στερέωσον ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις σου,
 Ἁγιώτατε βασιλεῦ, ἡ βασις τοῦ χριστωνύμου σου
 λαοῦ καὶ τὸ στήριγμα ὁ μιμητὴς τοῦ πρώτου ἐν
 χριστιανοῖς βασιλέως καὶ ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου.
 Ἀξίωσον καὶ ἐνίσχυσον ἡμᾶς κατὰ τῶν παθῶν
 βασιλεύειν ἀείποτε, καὶ νίκης φέρειν τρόπαια,
 ταῖς λιταῖς σου πρὸς Κύριον. Στήριζον οὖν κάμῃ
 τῇ θεαρέστῳ πολιτεία καὶ πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους
 σε ὁ θεαρέστως πολιτευσάμενος. Ποίησον ἡμᾶς νικητὰς γενέσθαι
 τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, ὁ κατ' αὐτῶν νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος φανείς.
 Δίδαξον ἡμᾶς ἀγνεύειν καὶ σωφρονεῖν, ὁ τῆς ἀγνείας καὶ σωφροσύνης
 μέγας διδάσκαλος. Παραδὸς ἡμῖν¹⁷ τὸ εἰρηνεύειν καὶ ἀνεξικακεῖν,
 ὁ τῆς εἰρήνης καὶ ἀνεξικακίας, πρακτικὸς διερμηνευτὴς.
 Δώρησαι ἡμῖν τὸ ταπεινοφρονεῖν καὶ εὐθυδρομεῖν,
 ὁ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ εὐθυδρομήσεως μέγας εἰσηγητὴς.
 Καὶ ἀνωτέρους ἡμᾶς καταξίωσον γεγονέναι τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν,
 τοὺς μέγαν ἐπίκουρον καὶ ἀντιλήπτορα, καὶ πρέσβυν
 καὶ προστάτην σε ἔχοντας, ταῖς πρὸς τὸν
 Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρεσβείαις σου,
 Ἰωάννη Θαυματουργῆ καὶ ἰσαπόστολε ὁ
 ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ //
 αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ
 αὐτοῦ Πνεύματι ἡμῶν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ὁ
 Ἀμήν.

¹⁷ Местоимението е надписано над реда.

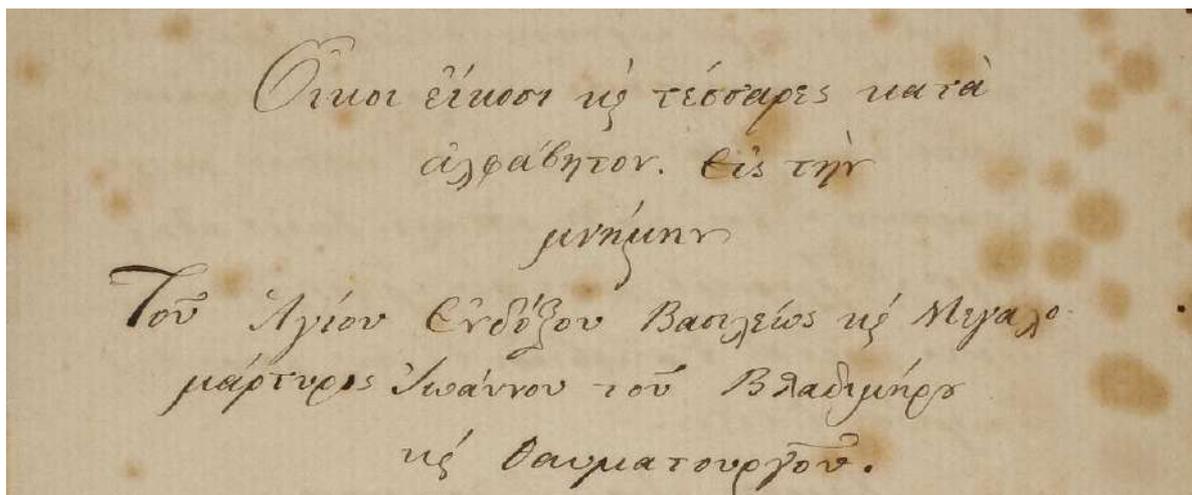
Друга молитва към същия свети Владимир.

¹¹Господи Иисусе Христе, Боже Наш, Който си прославил твоите светии и си направил така, че хората да им се дивят, и си ги осветил, погледни към молението на нас, грешните и недостойни Твои раби, и ни дарувай Твоите богати милости като Едничък благ и човеколюбив. Господи, Боже Наш, Който си прославил Твоя служител, истинския сред царете Твой раб, запази ни и изцели болестите на душата и тялото. Господи, Който си ни сътворил и си ни пресътворил чрез Твоето пришествие по плът, послушай нас, които Ти се молим по молитвите на Пречистата Твоя Майка и на светия сред царете Йоан Владимир. Господи, Който си го поставил за равноапостол и мъченик, понеже той апостолски живя и мъченически приключи живота си, удостой и нас да станем негови подражатели. Господи, спаси нас, които викаме към него и казваме: Подвижниче всеславни на небесния Цар Христос Бог, благодатноименити, всеблажени, на чистата радост съименник, ти, който си се подвизавал в девство и благоразумие, и си придобил в себе си добродетелите, удостой ни да пребиваваме в девство и ни утвърди във всяка добродетел чрез твоето застъпничество пред Бога, всесвети царю, ти, който си основание на Христоименития твой народ и утвърждение. Подражателю на първия сред християните цар и равноапостол Константин, удостой ни и ни укрепи, за да царуваме винаги над страстите и да носим знаците на победата чрез твоите молитви към Господа. Укрепи и мен в богоугоден живот и всички, които призовават тебе, живелия богоугодно. Направи ни да станем победители над плътските желания, ти, който си явен триумфален победител над тях. Научи ни да живеем чисто и благоразумно, велики учителю на чистотата и благоразумието. Дай ни да бъдем мирни и търпеливи, ти, който си действен тълкувател на мира и търпението. Дарувай ни смиреномъдрие и да вървим по правия път, велики учителю ¹⁸ на смиреномъдрието и правотата. И ни удостой да бъдем над плътските наслади ние, които те имаме за велик застъпник, защитник и предстател чрез твоите молитви, Йоане чудотворче и равноапостолни, към нашия Господ Иисус Христос, на Когото подобава всяка слава чест и поклонение, с Безначалния Негов Отец, и с Пресветия, Благия и Животворящ Негов Дух, сега и всякога и во веки веков. Амин.

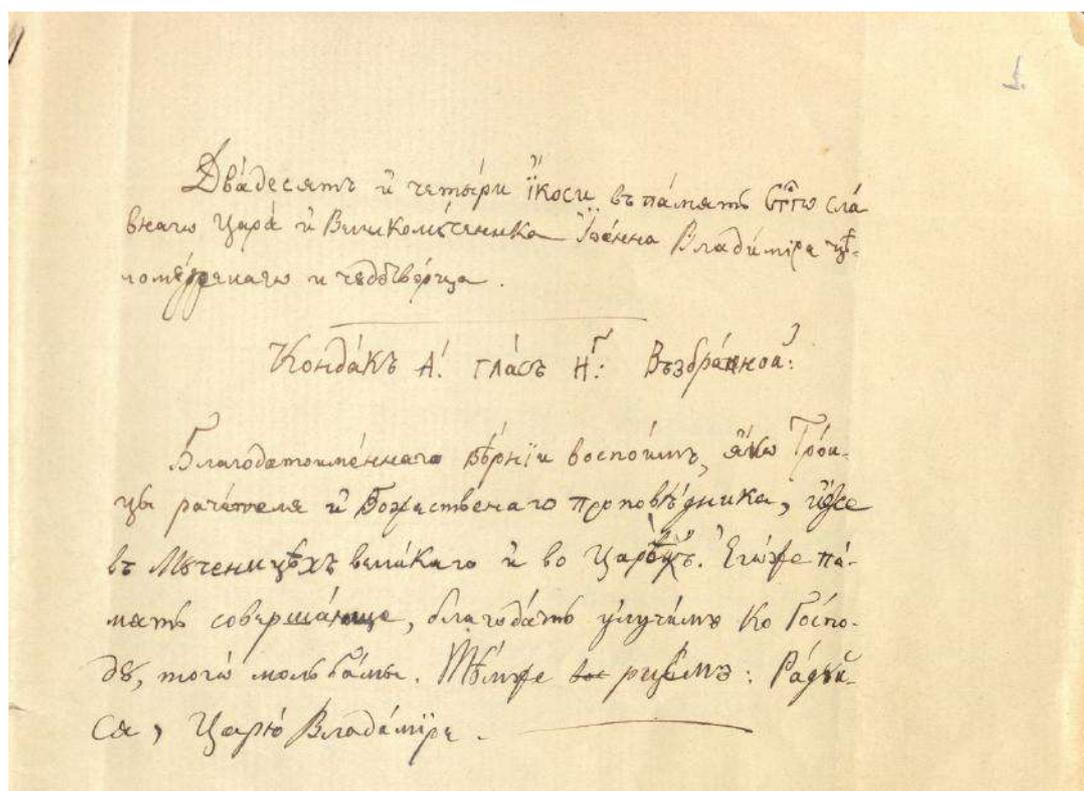
¹⁸ εἰσηγητής във византийския гръцки приема значение учител, инструктор.

Библиография

- 1000-godišnjica svetog Jovana Vladimira 2017*: Naučna konferencija 1000-godišnjica svetog Jovana Vladimira. Zbornik radova sa naučne konferencije 21. oktobar 2016. godine, CANU, Podgorica, 2017.
- Akafist 2000*: 1. Akafist Bogoroditse, 2. Drugiye akafisty kak zhanr tserkovnykh pesnopeniy. – Pravoslavnaaya entsiklopediya. 1. Moskva, 2000, 371–381. [1.Акафист Богородице, 2. Другие акафисты как жанр церковных песнопений. – Православная энциклопедия. 1. Москва, 2000, 371–381. < http://www.pravenc.ru/text/63814.html#part_2>. [8.06.2019]
- Katalog Panteleymon 2013*: Katalog rukopisey, pechatnykh knig i arkhivnykh materialov Russkogo Svyato-Panteleimonova monastyru na Afone. T. 7, Ch. 4. Svyataya Gora Afon, 2013. [Каталог рукописей, печатных книг и архивных материалов Русского Свято-Пантелеимонова монастыря на Афоне. Т. 7, Ч. 4. Святая Гора Афон, 2013.]
- Katalog Zograf 2017*: Katalog na slavyanskite rakopisi ot Zografskata sveta obitel (№ 287–405). K. Ivanova, E. Musakova, svesht. Kozma (Krasimir) Popovski, P. Petkov, A. Boyadzhiev, A. Bobev, L. Nenova, M. Dimitrova. Zografska sveta obitel, Sveta gora, 2017. [Каталог на славянските ръкописи от Зографската света обител (№ 287–405). К. Иванова, Е. Мусакова, свещ. Козма (Красимир) Поповски, П. Петков, А. Бояджиев, А. Бобев, Л. Ненова, М. Димитрова. Зографска света обител, Света гора, 2017.]
- Kondak 2014*: Kondak. – Pravoslavnaaya entsiklopediya. 36. Moskva, 2014, 586–591. [Кондак. – Православная энциклопедия. 36. Москва, 2014, 586–591.] < <http://www.pravenc.ru/text/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D0%BA.html>>. [23.06.2019]
- Polyvyannu, Turilov 2010*: Polyvyannu, D., A. Turilov. Ioann-Vladimir. – V: Pravoslavnaaya entsiklopediya. T. 23. Moskva, 2010, 736–739. [Полывьянный, Д., А. Турилов. Иоанн-Владимир. – В: Православная энциклопедия. Т. 23. Москва, 2010, 736–739.]
- Savova 2018*: Savova, V. Pesni za sv. Yoan Vladimir. Izsledvane i izdanie na slovesnata traditsiya za sveti Yoan Vladimir. Biblioteka Ohridski izvori, Sofiya: Paradigma, 2018. [Савова, В. Песни за св. Йоан Владимир. Изследване и издание на словесната традиция за свети Йоан Владимир. Библиотека Охридски извори, София: Парадигма, 2018.]
- Sveti Jovan Vladimir 2016*: Tsvetkovski, S., V. Nedeski, A. Dimoski. Sveti Jovan Vladimir: hagiografija-himnografija-ikonografija. Skorje, 2016. [Цветковски, С., В. Недески, А. Димоски. Свети Јован Владимир: хагиографија-химнографија-иконографија. Скопје, 2016.]
- U spomen i slavu 1, 2/1, 2/2*: U spomen i slavu Svetog Jovana Vladimira. Tsetinje, 2015–2016. [У спомен и славу Светог Јована Владимира. Цетиње, 2015–2016.]

Снимка 1. Оглавлението на Гръцкия акатист на св. Йоан Владимир от Zogr Gr. 214, л. 1^r

Снимка 2. Началото на църковнославянския превод на Акатиста на св. Йоан Владимир от Zogr 533, л. 1^r